

(Lhasa) Potala er et landemerke i Tibet og i verden, omgitt av myter. Palasset ble grunnlagt i det 7. århundre. I dag er bygget en turistmaskin, og ruten gjennom det er tilrettelagt slik at grupper skal sluses gjennom det på en time.

Hvem har ikke hørt om Potalapalasset, Dalai Lamas residens i Lhasa. Det var der han vokste opp, kjent gjennom historien, gjennom bøker, filmer og fortellinger fra DLs egen munn. Det kneiser på en kolle, med sine 1000 rom og 13 etasjer, hvitt og rødt i fargen, synlig fra omtrent hele Lhasa. Her har landets politiske og religiøse sentrum befunnet seg. Men ikke nå lenger.

Den hvite delen av palasset var en gang administrasjonskontorene for Tibets verdslige styre, idag tomt og avlåst. Ingen har lenger adgang. Det står visstnok avlåst og ubrukt, som et minne fra den tiden Tibet var en stormakt i denne regionen, en stormakt som til og med utfordret Kina.

Det var i den røde delen at Dalai Lama-ene bodde, helt fra den 5 i rekken. Palasset rommer DLs private abosted, og templer, stupaer og munkenes sovesaler. Mangfoldige kulturelle og religiøse relikvier fyller sal etter sal, buddhaer, bodhisattwaer, statuer, murmalerier, og annet, av ufattelig verdi.

Men når jeg vandrer der føles det som å gå gjennom et museum. Alt er på utstilling. Ingen mennesker lever her lenger. Her domineres stemningen av turistenes møte med gammel storhet. Med den grandiose kulturen som en gang utfoldet seg her. Det jeg opplever under omvisningen er ikke virkelig levende, selv om alle tingene her er godt ivaretatt, og under beskyttelse av den kinesiske staten.

Folk som har gått her før beklager at "turistruten" blir kortere og kortere for hvert år. Her skal vi sluses gjennom raskest mulig. Guidene har en time på seg. Får de ikke gruppene gjennom på den tiden, så er det bot å få. Så vi ser grupper i heseblesende fart passerer. Mange siderom er avsperrert, tidligere passasjer er lukket. Men ennå er Dalai Lamas private bosted åpen, et dagligrom, bønnerom, badekar og WC, visstnok det første i Tibet. Det stedet gjør fortsatt inntrykk, en ånd lever og puster her på sitt vis, eller er dert bare et spøkelse...

Tibetanerne har vært i Tibet i minst 10 000 år, viser arkeologiske utgravinger. Det tibetanske platået har vært befolket, kanskje dobbelt så lenge, og mennesker har passerte gjennom disse krevende bergområdene også fra den tiden da India ble befolket, for en halv million år siden. Så tibetanerne var i landet lenge før Buddha ble født og før buddhismen kom til landet, ca. 600 år

etter Kristi fødsel.

I kinesisk historie dukker tibetanerne opp som et ikke-kinesisk folk, forskjellig fra dem, for ca 4000 år siden. Dette understøttes også av arkeologiske funn. Tibetannerne var fjellfolk. Kineserne var mennesker fra dalene og lave sletter. Tibetannerne var nomader på høyslettene, med sine saueflokker og yak, mens Kineserne dyrket jorden i lavlandet. Tibetannerne sies å ha hatt mer til felles med folk fra Mongolig og Indre Asia enn med den kinesiske bondebefolkningen. De første tibetanerne var altså nomader, de fulgte dyreflokkene. Det klinger søtt i ørene på en som meg. Men etter hvert tok også noen til å dyrke jorden, særlig vest i Tibet.

I Ladak finnes tibetanere med vestlige trekk, som om de kommer fra Hellas, selv mennesker med arabisk utseende finnes der.

Det tibetanske høylandet, fjellplatået er på størrelse med EU. Gamle Tibet, Tibetan Autonomous Region var dobbelt så stort enn de grensene som Kina i dag opererer med, særlig etter 1950 har Tibet skrumpet på de offisielle kartene.

I boken "The Story of Tibet" av Thomas Laird, utgitt i 2006, spør forfatteren Dalai Lama om betydningen av Potala. Forfatterens mening er at palasset er et av de mest signifikante symboler på den tibetanske nasjonen. Slik svarer DL:

DL looked at me blankley. "It is just a building," he shrugged with a small laugh.

For å markere at dette er kinesisk territorium, vaier det knallrøde kinesiske flagget rett foran Potala Palace. I 1999 prøvde en ung mann å rive ned det kinesiske flagget over Potala. Han hadde bundet eksplosiver til kroppen. Denne mannen ble arrestert. For ham var det ikke bare en bygning, men et symbol. Men DL fortsetter:

"But still, for someone who has trained his mind, Potala is just a building. Meditation is not a philosophy, it is a technique to develop that type of attitude, detachment."

Før Tibet åpnet sine dører for turisme i 1982, var det kun en håndfull som hadde overlevd den farfulle ferden gjennom Himalaya og som i tillegg hadde klart å ta seg frem til Lhasa. Nå har Tibet blitt et populært turistmål, ikke minst på grunn av Mount Everest, som ligger på grensen til Nepal.

For en turist er det umulig å ikke legge merke til alle de kinesiske vaktene som er stasjonært rundt Potala og ute i gatene. Enkelte gater er overvåket med videokamera. I Juni 1989 gikk bilder av en ung student foran kinesiske tanks på den Himmelske Freds Plass verden over. Noen måneder senere opplevde Tibet sitt største opprør etter invasjonen 1948. Diskriminerte, men ikke kuede, tibetanere demonstrerte i gatene og krevde frihet og rettferdighet fra det kinesiske kommunistpartiet. Opprøret ble effektivt dysset ned.

I november samme år, i 1989 mottok Dalai Lama Nobels Fredspris i Oslo.

Det gir oss norske turister en egen status blant tibetanerne. Selv om de ikke har lov til å snakke med utlendinger, forstår jeg ettr hvert, så spør mange hvor vi kommer fra. Da vi svarer Norge lyser mange opp og minnes den begivenheten. Dette skjer nettopp i de dager da Dalai Lama får nok en utmerkelse i Vesten. Og det irritere kineserne, som svarer med å stramme grepet.

Siste rykte som når meg er følgende: Potala skal stenges for alle fra neste år...den som lever får se .

ag

